

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2005 Rhif 1162 (Cy.77)

IECHYD PLANHIGION, CYMRU

**Gorchymyn Tatws sy'n Tarddu o'r
Iseldiroedd (Hysbysu) (Cymru) 2005**

Wedi'i wneud - - 13 Ebrill 2005
Yn dod i rym - - 15 Ebrill 2005

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru, drwy arfer y pwerau a roddwyd gan adrannau 2, 3(1), (2)(b) a (4) a 4(1)(b) o Ddeddf Iechyd Planhigion 1967(1), ac a freiniwyd ynddo bellach (2), yn gwneud y Gorchymyn canlynol:

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Tatws sy'n Tarddu o'r Iseldiroedd (Hysbysu) (Cymru) 2005.

(2) Daw'r Gorchymyn hwn i rym ar 15 Ebrill 2005 ac mae'n gymwys o ran Cymru.

Dehongli

2. Yn y Gorchymyn hwn—

ystyr “arolygydd” (“*inspector*”) yw unrhyw berson a awdurdodwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i fod yn arolygydd at ddibenion y prif Orchymyn;

mae i “mangre” yr un ystyr â “*premises*” yn y prif Orchymyn;

ystyr “y prif Orchymyn” (“*the principal Order*”) yw Gorchymyn Iechyd Planhigion (Prydain Fawr) 1993(3);

- (1) 1967 p.8; mae adran 1(2) o Ddeddf Iechyd Planhigion 1967 yn diffinio “competent authorities” at ddibenion y Ddeddf. Diwygiwyd adrannau 2(1) a 3(1) a (2) gan Ddeddf y Cymunedau Ewropeaidd 1972 (p.68), adran 4(1) ac Atodlen 4, paragraff 8; amnewidiwyd adran 3(4) gan adran 42 o Ddeddf Cyfiawnder Troseddol 1982 (p. 48).
- (2) O dan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau (Cymru) (Rhif 1) 1978 (O.S. 1978/272), erthygl 2(1) ac Atodlen 1, trosglwyddwyd swyddogaethau'r Gweinidog Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd o dan Ddeddf Iechyd Planhigion 1967, i'r graddau y maent yn arferadwy o ran Cymru, i'r Ysgrifennydd Gwladol; ac, o dan Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 (O.S. 1999/672), erthygl 2 ac Atodlen 1, trosglwyddwyd y swyddogaethau a drosglwyddwyd i'r Ysgrifennydd Gwladol o dan Orchymyn 1978 i Gynulliad Cenedlaethol Cymru.
- (3) O.S. 1993/1320; a ddiwygiwyd gan O.S. 1993/3213, 1995/1358 a 2929, 1996/25, 1165 a 3242, 1997/1145 a 2907, 1998/349, 1121 a 2245 a 1999/2126 a 2726, 2001/2343, 2002/1067, 2003/1157 a 2004/2365.

ystyr “taten” (“*potato*”) yw unrhyw gloronen *Solanum tuberosum* L. neu unrhyw had gwirioneddol neu blanhigyn arall ohono neu unrhyw rywogaeth arall o'r genws *Solanum* L. sy'n ffurfio cloron neu unrhyw gymysgryw ohono;

ystyr “taten berthnasol” (“*relevant potato*”) yw unrhyw daten a dyfwyd yn yr Iseldiroedd yn ystod 2004 neu ers hynny; ac

ystyr “taten hadyd berthnasol” (“*relevant seed potato*”) yw unrhyw daten berthnasol sydd wedi'i bwriadu i'w phlannu.

Hysbysu o fewnforion

3.—(1) Ni chaiff neb, wrth gynnal busnes, fewnforio tatws i Gymru y mae'r person hwnnw'n gwybod eu bod, neu y mae ganddo sail resymol dros amau eu bod, yn datws perthnasol, oni bai ei fod wedi rhoi hysbysiad ysgrifenedig i arolygydd, o leiaf ddau ddiwrnod cyn y dyddiad yr oedd yn bwriadu eu mewnforio i Gymru, o'i fwriad i fewnforio'r tatws o dan sylw, ac ynghylch—

- (a) amser, dyddiad a dull arfaethedig eu mewnforio;
- (b) y pwynt mynediad arfaethedig ar gyfer dod â hwy i mewn i Gymru;
- (c) y defnydd arfaethedig ar y tatws;
- (ch) cyrchfan arfaethedig y tatws;
- (d) rhywogaeth y tatws;
- (dd) y maint o datws; ac
- (e) Rhif adnabod y cynhyrhydd.

(2) Rhaid i unrhyw berson a fewnforiodd, ar ôl 1 Medi 2004 a chyn i'r Gorchymyn hwn ddod i rym, datws hadyd perthnasol i Gymru, wrth gynnal busnes, roi, o ran y tatws hynny, hysbysiad ysgrifenedig i arolygydd erbyn 3 Mai 2005 fan bellaf ynghylch—

- (a) y dyddiad y mewnforiwyd y tatws;
- (b) y pwynt mynediad lle doed â hwy i mewn i Gymru;
- (c) y defnydd arfaethedig ar y tatws;
- (ch) cyrchfan neu gyrchfan arfaethedig y tatws;
- (d) rhywogaeth y tatws;
- (dd) y maint o datws a fewnforiwyd; ac
- (e) Rhif adnabod y cynhyrhydd.

Pwerau arolygydd

4.—(1) Mae darpariaethau'r erthygl hon i fod yn gymwys heb ragfarnu'r arfer gan arolygydd, o'r pwerau a roddwyd iddo gan y prif Orchymyn.

(2) Os bydd arolygydd yn gwybod neu os bydd ganddo seiliau rhesymol dros amau bod unrhyw datws perthnasol yn debygol o gael, neu fod wedi cael, eu glanio yng Nghymru yn groes i erthygl 3(1), caiff —

- (a) at ddibenion gwirio cydymffurfedd â'r prif Orchymyn; neu
- (b) at ddibenion arfer unrhyw un o'i bwerau o dan baragraff (4),

ac ar ôl dangos, os gofynnir iddo wneud hynny, ei awdurdod i weithredu, gymryd y camau ym mharagraff (3).

(3) Y camau y cyfeiriwyd atynt ym mharagraff (2) yw—

- (a) ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson, gan gynnwys unrhyw berson sydd â gofal dros y cwch, yr awyren, y cerbyd, yr hofranfad neu'r cynhwysydd llwyth y mae'r tatws yn debygol o gael, neu fod wedi cael, eu glanio ohonynt, symud y tatws perthnasol neu'r tatws perthnasol amheus i unrhyw fangre;
  - (b) gwahardd unrhyw berson o'r fath rhag symud, trin neu ddistrywio'r tatws perthnasol neu'r tatws perthnasol amheus neu unrhyw gynhwysydd neu becyn.
- (4) At ddibenion gwirio cydymffurfedd â'r Gorchymyn hwn, caiff arolygydd, ar ôl dangos, os gofynnir iddo wneud hynny, ei awdurdod i weithredu, fynd i mewn, ar unrhyw adeg resymol, i fangre ac eithrio mangre sy'n cael ei defnyddio yn gyfan gwbl neu'n bennaf fel annedd, ac —
- (a) archwilio, ffotograffio neu farcio unrhyw ran o'r fangre neu unrhyw beth yn y fangre, gan gynnwys unrhyw datws;
  - (b) cymryd samplau o, neu oddi ar, unrhyw datws neu unrhyw gynhwysydd neu becyn; ac
  - (c) arolygu unrhyw ddogfennau neu gofnodion (ar ba ffurf bynnag y maent yn cael eu dal) sy'n ymwneud â chynhyrchu neu fasnachu unrhyw datws, gwneud copïau o'r dogfennau neu'r cofnodion hynny, neu eu symud er mwyn gwneud copïau ohonynt.
- (5) Caiff arolygydd, at ddibenion arfer unrhyw un o'i bwerau o dan baragraff (4), agor, neu awdurdodi unrhyw berson i agor ar ei ran neu ar ei rhan, unrhyw gynhwysydd neu becyn neu ei gwneud yn ofynnol i'r perchennog neu unrhyw berson sydd â gofal dros unrhyw gynhwysydd neu becyn ei agor yn y modd a bennir gan yr arolygydd.
- (6) Pan gedwir unrhyw ddogfen neu gofnod o'r math a grybwyllwyd ym mharagraff (4)(c) drwy gyfrwng cyfrifiadur, caiff arolygydd—
- (a) mynd at unrhyw gyfrifiadur ac unrhyw aparatws neu ddeunydd cysylltiedig a ddefnyddir neu a ddefnyddiwyd mewn cysylltiad â'r ddogfen neu'r cofnod, a'u harchwilio a gwirio eu gweithrediad; a
  - (b) ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson sydd â gofal dros y cyfrifiadur, yr aparatws neu'r deunydd, neu sydd fel arall yn ymwneud â'u gweithredu, roi i'r arolygydd unrhyw gymorth y mae arno angen rhesymol i'w gael.

Tramgwyddau

5.—(1) Bydd person yn euog o dramgwydd os ydyw, heb esgus rhesymol y mae'n rhaid i'r person hwnnw ei brofi—

- (a) yn mynd yn groes i un o ofynion erthygl 3 neu'n methu cydymffurfio ag ef; neu
- (b) yn fwriadol yn rhwystro arolygydd neu unrhyw berson a awdurdodir gan arolygydd wrth iddo arfer ei bwerau o dan erthygl 4.

(2) Bydd person sy'n euog o dramgwydd o dan baragraff (1) yn agored, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy heb fod yn uwch na lefel 5 ar y raddfa safonol.

Statws *This is the original version (as it was originally made). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.*

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(4).

13 Ebrill 2005

D. Elis-Thomas
Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

EXPLANATORY NOTE

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Mae'r Gorchymyn hwn, sy'n gymwys o ran Cymru ac yn dod i rym ar 15 Ebrill 2005, yn gosod gofynion hysbysu penodol ar bersonau sy'n mewnforio i Gymru datws sy'n tarddu o'r Iseldiroedd ac sydd wedi'u tyfu yn ystod 2004 neu'n ddiweddarach ("tatws perthnasol").

Mae erthygl 3 yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson sy'n mewnforio tatws perthnasol i Gymru wrth gynnal busnes, roi o leiaf ddau ddiwrnod o hysbysiad o'u mewnforio, mewn ysgrifen, i un o arolygwyr awdurdodedig Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Mae'n ofynnol hefyd i'r personau hynny roi gwybodaeth arall benodol i arolygydd ynghylch y mewnforio gan gynnwys pryd a ble y bwriedir dod â'r tatws perthnasol i mewn i Gymru (erthygl 3(1)). Mae erthygl 3 yn ei gwneud yn ofynnol hefyd i bersonau a fewnforiodd i Gymru datws hadyd sy'n tarddu o'r Iseldiroedd ("tatws hadyd perthnasol") ar ôl 1 Medi 2004 ond cyn i'r Gorchymyn hwn ddod i rym, ddarparu i arolygydd awdurdodedig wybodaeth benodol sy'n debyg ei natur erbyn 3 Mai 2005 fan bellaf (erthygl 3(2)).

Mae erthygl 4 yn darparu pwerau i arolygwyr awdurdodedig at ddibenion gorfodi'r Gorchymyn hwn a sicrhau cydymffurfedd hefyd â Gorchymyn Iechyd Planhigion (Prydain Fawr) 1993 ("y prif Orchymyn"). Mae'r rhain yn cynnwys pŵer i'w gwneud yn ofynnol i datws perthnasol gael eu symud i unrhyw fangre a phwer hefyd i wahardd symud, trin neu ddistrywio'r tatws hynny neu unrhyw gynhwysydd neu becyn (Erthygl 4(3)(a) a (b)). At ddibenion gwirio cydymffurfedd â'r Gorchymyn hwn, mae gan arolygwyr bŵer hefyd i fynd i mewn i fangre er mwyn cynnal archwiliadau neu arolygiadau o eitemau penodol a geir yno (Erthygl 4(4)). Mae'r pwerau hyn yn arferadwy gan arolygwyr awdurdodedig heb leihau effaith pwerau a roddwyd iddynt gan y prif Orchymyn.

Mae erthygl 5 yn darparu bod person yn euog o dramgwydd os yw'n mynd yn groes i un o ofynion erthygl 3 neu'n methu â chydymffurfio â'r gofyniad hwnnw neu os yw'n fwriadol yn rhwystro arolygydd awdurdodedig neu unrhyw berson a awdurdodwyd gan arolygydd wrth iddo arfer ei bwerau o dan erthygl 4.

Nid oes arfarniad rheoliadol wedi'i baratoi ar gyfer y Gorchymyn hwn.